

Thesis Pedagogische Wetenschappen (200600042)

Typische genderidentiteit bij jongvolwassenen en de gendertypische druk die zij
ontvangen

Namen	Nikki Haarman (5744466) Dominique Molenaar (5742501) Marleen Niphuis (5684404) Fleury Simons (3985377)
Docent	Joyce Endendijk
Werkgroep	4
Datum	20-06-2016

Abstract

The current study examined to what extent the degree of pressure to behave gender-typical from the environment and oneself is related to the degree to which young adults have a typical gender identity and whether this relationship was different in men and women. In addition, we assessed which gender-typical pressure (from oneself, from parents or from friends) was most strongly related to the degree to which young adults had a typical gender identity.

Participants included 390 students between 18-25 years-old. Dutch students were selected from different study levels: MBO, HBO and WO. The data was collected through an online survey.

Results of regression analyses revealed that the association between gender typical pressure from oneself and a typical gender identity were not significant. The results showed high levels of pressure to behave gender-typical from parents and from friends regarding a more typical gender identity. These were both significant for both women and men.

The current study shows that the information obtained from the study of literature does not appear to be completely in keeping with the information obtained from the research. The results shows that gender-typical pressure from parents is the most important factor regarding a typical gender identity, which we did not expected. Because parents play a crucial role in developing a typical gender identity, there should be focused on education about this subject. The research ensures that the attitude of owning a typical gender identity should be adjusted and should be left open for new developments and theories. Therefore we recommend more research about owning a typical gender identity in young adults.

Inleiding

Genderidentiteit wordt gezien als een multidimensionaal begrip dat uit verschillende aspecten bestaat (Carver, Yunger, & Perry, 2003; Egan & Perry, 2001). Het begrip genderidentiteit wordt gedefinieerd als: 'Een complex systeem van opvattingen van een persoon over zichzelf en het gevoel van zijn/haar mannelijkheid of vrouwelijkheid'. Het geslacht van een persoon hoeft niet leidend te zijn voor het ontwikkelen van een genderidentiteit (Di Ceglie, 2002). Zo kan een vrouw sterke gevoelens hebben om zich mannelijk te gedragen. Kagan (1964) beschouwt genderidentiteit daarentegen als de mate waarin men zichzelf vindt voldoen aan de culturele stereotypen voor zijn geslacht en impliceert hiermee dat de oorsprong van het geslacht wel van belang is bij het ontwikkelen van een genderidentiteit. Gezien de verschillende kijk op het begrip 'genderidentiteit' kan er samenvattend gesteld worden dat genderidentiteit gedefinieerd kan worden als het geheel van gedachten en gevoelens die iemand heeft over iemands behoren tot een bepaalde gender groep (Carver et al., 2003; Egan & Perry, 2001). Genderidentiteit kan op verschillen manieren tot uiting komen, namelijk van een typische genderidentiteit (passend bij de biologische sekse) tot een atypische genderidentiteit (niet passend bij de biologische sekse). Personen met een atypische genderidentiteit kunnen worden omschreven als personen met de kenmerken van een genderidentiteitsstoornis (Di Ceglie, 2009). Deze personen kampen vaak met allerlei problematiek, zoals gedragsproblemen (Cohen-Kettenis, Owen, Kaijser, Bradley, & Zucker, 2003; Zucker & Bradley, 1995).

Het ontwikkelen van genderidentiteit gebeurt in verschillende fasen (Bussey & Bandura, 1984; Kohlberg, 1966). Op een leeftijd van twee of drie jaar kunnen de meeste kinderen de vraag beantwoorden of ze een jongen of een meisje zijn en zijn ze zich bewust van hun gender (Galambos, Almeida, & Petersen, 1990; Kohlberg, 1966). Pas na enkele jaren worden kinderen zich bewust van de stabiliteit van hun gender. Ze begrijpen dat hun geslacht stabiel is over tijd en veranderingen in het uiterlijk zich wel voordoen. Op een leeftijd van zes of zeven jaar bereiken de meeste kinderen deze genderstabiliteit (Egan & Perry, 2001; Kohlberg, 1966; Martin & Fabes, 2001; Steensma, Kreukels, de Vries, & Cohen-Kettenis, 2013). In de laatste fase leren kinderen dat gender een vaste eigenschap is die niet kan worden veranderd door het aanbrengen van veranderingen in het uiterlijk of in gedragingen (Kohlberg, 1966). De jongvolwassenheid is een belangrijke fase voor het vormen van een genderidentiteit, omdat gender expliciet gekoppeld wordt aan opkomende volwassen vormen van seksualiteit (Galambos et al., 1990; Tolman, Striepe, & Harmon, 2003). De huidige studie richt zich op de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten. Specifiek wordt er onderzocht in hoeverre de mate van druk om gendertypisch gedrag te vertonen vanuit omgeving en zichzelf gerelateerd is aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit

bezitten en of deze relatie anders bij mannen dan bij vrouwen. Daarnaast wordt er gekeken welke gendertypische druk (vanuit zichzelf, vanuit ouders of vanuit vrienden) het meest gerelateerd is aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten. De literatuur toont drie vormen van gendertypische druk aan die gerelateerd zijn aan een typische genderidentiteit: 'vanuit zichzelf', 'vanuit ouders' en 'vanuit vrienden' (Egan & Perry, 2001; Santor, Messervey, & Kusumakar, 2000). Druk om je gendertypisch te gedragen houdt in dat een man zich mannelijk gedraagt en een vrouw zich vrouwelijk gedraagt, waarbij ze zich houden aan de gender stereotypen. Gender stereotypen zijn de sekseverschillen in persoonlijkheidskenmerken en gedragingen volgens de maatschappij (Lueptow, Garovic-Szabo, & Lueptow, 2001).

Er zijn verschillende theorieën die van toepassing zijn op de relatie tussen de mate van gendertypische druk vanuit zichzelf en de omgeving en de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten. Volgens Bandura (1969) en Mischel (1966) ontstaat een typische genderidentiteit onder druk van beloning van het gewenste-(gendertypisch gedrag) en bestraffing van ongewenst gedrag (gender atypisch gedrag). Het positief bekrachtigen van gendertypisch gedrag gaat gepaard met de ontwikkeling en instandhouding van een typische genderidentiteit. Daarnaast lijkt imitatie van gender-typisch gedrag samen te hangen met een typische genderidentiteit van jongvolwassenen (Bandura, 1969). Jongvolwassenen zouden meer blootgesteld zijn aan gedragingen van de eigen sekse dan aan gedragingen van de andere sekse waardoor het ontwikkelen van een typische genderidentiteit vanuit de omgeving wordt gestimuleerd. Verder zouden jongvolwassenen door selectieve aandacht te besteden aan gendernormen van de eigen sekse een meer typische genderidentiteit ontwikkelen (Mischel, 1966).

Er zijn verschillende onderzoeken die de relatie tussen gendertypische druk en een typische genderidentiteit bespreken. Allereerst tonen diverse studies aan dat gendertypische druk vanuit zichzelf gerelateerd is aan een typische genderidentiteit van jongvolwassenen (Blakemore, 2003; Egan & Perry, 2001). Zo blijken jongvolwassenen met een laag gevoel van eigenwaarde in hoge mate druk vanuit zichzelf te ervaren om zich genderconform te gedragen. Dit is gerelateerd aan een meer typische genderidentiteit (Egan & Perry, 2001). Daarnaast laat een studie van Blakemore (2003) zien dat kinderen naarmate ze ouder worden het steeds belangrijker vinden om gendernormen na te leven. Kinderen die een hoge mate gendertypische druk ervaren vanuit zichzelf om bijvoorbeeld gendernormen na te leven, wordt gerelateerd aan een meer typische genderidentiteit (Blakemore, 2003).

Tevens wijst onderzoek uit dat een hoge mate van gendertypische druk vanuit ouders correleert met een meer typische genderidentiteit van jongvolwassenen (Chaplin, Cole, & Zahn-Waxler, 2005; Lytton & Romney, 1991). Veel aandacht van ouders voor genderrolconcepten blijkt samen te hangen met een typische genderidentiteit van het

kind (Chaplin et al., 2005; Liao, Audi, Magritte, Meyer-Bahlburg, & Quigley, 2012; Tenenbaum & Leaper, 2003). Een voorbeeld van aandacht voor genderrolconcepten zijn ouders die verdrietige en angstige emoties van hun dochter positief bekrachtigen omdat deze genderconform zijn. Positieve bekrachtiging van dit gendertypisch gedrag zorgt voor de instandhouding van de gendertypische emoties waardoor het kind een meer typische genderidentiteit zal ontwikkelen (Lytton & Romney, 1991).

Tot slot wijzen studies uit dat gendertypische druk vanuit vrienden gerelateerd is aan een meer typische genderidentiteit van jongvolwassenen (Jewell, 2014; Thomas & Blakemore, 2012). Allereerst vinden jongvolwassenen het belangrijk om aan de verwachtingen van vrienden te voldoen, waardoor gendertypische druk vanuit vrienden samen lijkt te hangen met een meer typische genderidentiteit (Brown, 1986; Vantieghem & van Houtte, 2015). Daarnaast blijkt uit onderzoek dat een hoge mate van een typische genderidentiteit van jongvolwassenen gerelateerd is aan positieve vriendschappen en een populaire status, terwijl een atypische genderidentiteit samen hangt met een verminderde kwaliteit van vriendschappen (Jewell, 2014; Thomas & Blakemore, 2012). De mate waarin jongvolwassenen van zichzelf vinden dat zij een atypische-gender gedrag vertonen is positief gecorreleerd aan de mate waarin kinderen druk voelen om een typische genderidentiteit te vormen. Jongvolwassenen die dit atypische-gender gedrag vertonen zijn namelijk bang verbannen te worden uit de vriendengroep (Carver et al., 2003; Spence, Helmreich, & Stapp, 1975).

Kijkend naar de gendertypische druk die jongvolwassenen vanuit zichzelf, vanuit ouders en vanuit vrienden ervaren, lijkt het logisch dat de gendertypische druk vanuit vrienden het meest gerelateerd is aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten. Dit is aannemelijk vanwege het feit dat het hebben en onderhouden van vriendschappen een belangrijke ontwikkelingstaak is in de jongvolwassenheid en jongvolwassenen in hoge mate druk voelen om te voldoen aan gendertypische verwachtingen van vrienden (Brown, 1986). Er zijn nog geen studies gedaan naar welke gendertypische druk het meest gerelateerd is aan het bezitten van een typische genderidentiteit, maar uit een onderzoek van Hay en Ashman (2003) blijkt dat vrienden in vergelijking met ouders de meeste invloed hebben op de emotionele ontwikkeling van jongvolwassenen. Aangezien de emotionele ontwikkeling en de genderidentiteits-ontwikkeling beide bijdragen aan de identiteitsontwikkeling van jongvolwassenen is het aannemelijk dat de druk vanuit vrienden ook het meest gerelateerd is aan de ontwikkeling van een genderidentiteit. Echter, nieuw onderzoek zal moeten uitwijzen of dit ook daadwerkelijk geldt voor de ontwikkeling van een typische genderidentiteit.

Bovengenoemde relaties tussen het voelen van gendertypische druk vanuit zichzelf en de omgeving en een mate van een typische genderidentiteit zijn wellicht niet

eenduidig, maar afhankelijk van sekse. Erikson (1968) suggereert dat er inderdaad een sekseverschil is. Het ontwikkelen van de eigen identiteit staat centraal in zijn ontwikkelingstheorie, waarbij er aandacht wordt besteed aan sekseverschillen (Sokol, 2009). Het verschil in druk om gendertypisch gedrag te vertonen zou mogelijk ontstaan zijn door de verschillende verwachtingen die worden gesteld; jongens behoren zich onafhankelijk te gedragen, meisjes zouden daarentegen zorgzaamheid moeten uiten (Archer, 1989). Deze verwachtingen dragen bij aan een meer typische genderidentiteit voor zowel jongens als meisjes (Sokol, 2009). Uit onderzoeken blijkt ook dat jongens meer gender-typisch gedrag vertonen dan meisjes, omdat jongens meer druk voelen om dit gedrag te vertonen (Carver et al., 2003; Egan & Perry, 2001; Pauletti, Cooper, Aults, Hogdges, & Perry, 2015; Santor et al., 2000; Smith & Leaper, 2005; Spence & Hall, 1996; Vantieghem & van Houtte, 2015). Dit toont aan dat een hoge mate van gendertypische druk gerelateerd is aan een typische genderidentiteit, waarbij deze relatie sterker is voor mannen dan voor vrouwen.

Bovenstaande informatie leidt tot de volgende onderzoeksvraag: 'In hoeverre is de mate van gendertypische druk vanuit zichzelf en de omgeving gerelateerd aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten en is deze relatie anders bij mannen dan bij vrouwen?' Daarnaast wordt er gekeken welke gendertypische druk (vanuit zichzelf, vanuit ouders of vanuit vrienden) het meest gerelateerd is aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten. De keuze om een typische genderidentiteit bij jongvolwassenen te onderzoeken is te wijten aan het gegeven dat het vormen van een genderidentiteit een belangrijke ontwikkelingstaak is in de jongvolwassenheid. Daarnaast kan het ervaren van gendertypische druk negatieve gevolgen hebben voor jongvolwassenen, zoals een verminderde kwaliteit van vriendschappen (Jewell, 2014; Thomas & Blakemore, 2012). Het is om die reden belangrijk om te onderzoeken vanuit welke personen in de omgeving de meeste druk wordt ervaren (Tolman et al., 2003). Tot slot is een typische genderidentiteit van jongvolwassenen nog niet eerder onderzocht in de studententijd en om die reden zal dit onderzoek waardevolle vernieuwende wetenschappelijke kennis opleveren over de relatie tussen de mate van gendertypische druk en de mate van een typische genderidentiteit.

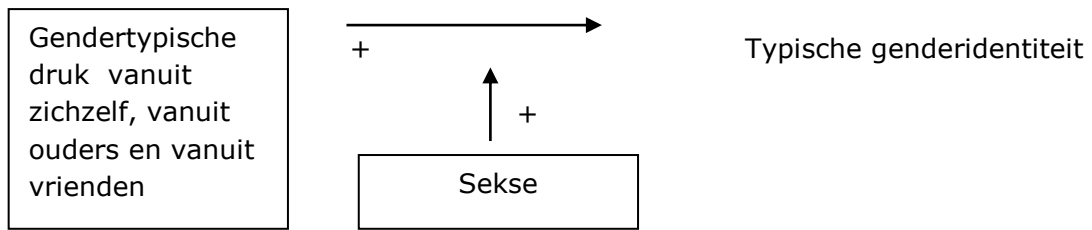
Vanuit de literatuur waren de volgende hypothesen opgesteld:

Hypothese 1: 'Een hoge mate van gendertypische druk die jongvolwassenen ervaren vanuit de omgeving en vanuit zichzelf is gerelateerd aan een hoge mate van een typische genderidentiteit.

Hypothese 2: Er wordt verwacht dat deze relatie sterker is voor mannen dan voor vrouwen.

Hypothese 3: Daarnaast wordt er verwacht dat de gendertypische druk vanuit vrienden het meest gerelateerd is aan een hoge mate van een typische genderidentiteit.

Het bijbehorende pijlenmodel ziet er als volgt uit:

Methoden

Procedure en Participanten

De data is verzameld middels een online enquête. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen een MBO-enquête en een HBO/WO-enquête, waarbij er een verschil was in het taalgebruik en de vraagstelling van de enquête. Er is voor een online enquête gekozen, zodat de studenten zelf de keuze hadden wanneer en waar zij de vragenlijst wilden invullen. Op deze manier zijn de studenten zo min mogelijk belast qua tijd en afstand (Verhoeven, 2011). Het invullen van de vragenlijst duurde 30 - 45 minuten en de gegevens zijn anoniem verwerkt. Het onderzoek betrof een kwantitatieve benadering. Het onderzoeksdesign was correlatieel, wat inhoudt dat er gekeken is naar de onderlinge relaties tussen de afhankelijke variabele en de predictoren.

Voorafgaand hebben de studenten een flyer toegestuurd gekregen waarop de doelstelling en relevantie van het onderzoek stond vermeld. De studenten konden toestemming geven voor deelname aan onderzoek in de eerste vraag van de online enquête. Het netwerk van de studenten die de bachelor- en masterthesis schrijven binnen dit onderzoek is ingezet om mannen en vrouwen tussen de 18-25 jaar te werven. De data is verzameld middels een selecte gemakssteekproef.

De totale steekproef bestond uit 390 studenten tussen de 18-25 jaar (mannen: $M = 21.77$, $SD = 2.08$; vrouwen: $M = 21.47$, $SD = 2.27$). De volgende gegevens kunnen worden weergegeven wat betreft het opleidingsniveau van de studenten: van de 224 vrouwen waren 34,8% MBO-studenten en 65,2% HBO/WO-studenten. Van de 166 mannen waren 27,1% MBO-studenten en 72,9% HBO/WO-studenten. De steekproef bestond verder uit 77,7% blanke studenten, 1,8% Marokkaanse studenten, 3,3% Turkse studenten, 8,2% Surinaamse studenten, 1,0% Aziatische studenten, 2,3% Indonesische studenten en 5,6% overige etniciteiten.

Meetinstrumenten Gendertypische Druk Vanuit Omgeving en Zichzelf

Binnen de vragenlijst 'Felt pressure towards masculinity/femininity' (Egan & Perry, 2001) kon een jongvolwassene aangeven in hoeverre gendertypische druk werd ervaren om zich mannelijk of vrouwelijk te gedragen. Er is hierbij gekeken naar de antwoorden die zijn gegeven op veertien vragen. De subschaal 'gendertypische druk vanuit vrienden' bevat zeven vragen, de subschaal 'gendertypische druk vanuit ouders' bevat vier vragen en de subschaal 'gendertypische druk vanuit zichzelf' bevat drie vragen. Deze veertien vragen zijn beantwoord op een 5-punts Likertschaal met als antwoordmogelijkheden 'helemaal niet waar', 'niet waar', 'een beetje waar', 'waar' en 'helemaal waar'. Een voorbeelditem van subschaal 'gendertypische druk vanuit vrienden' was: 'Mijn vrienden/kennissen vinden het vervelend als ik me vrouwelijk zou gedragen'. Een voorbeelditem van de subschaal 'gendertypische druk vanuit ouders' was: 'Mijn ouders

vinden het vervelend als ik me vrouwelijk zou gedragen'. Een voorbeelditem van de subschaal 'gendertypische druk vanuit zichzelf' was: 'Ik vind dat ik er beter uitzie in hippe kleding' (Egan & Perry, 2001).

De vragenlijst 'Felt pressure towards masculinity/femininity' is afgeleid van de schaal 'felt pressure' uit de 'Self Report Questionnaire' die ontwikkeld is door Egan & Perry (2001). Uit een factoranalyse die Egan & Perry (2001) hebben uitgevoerd, bleek dat bij 10 van de 14 items op de schaal 'felt pressure' de factorlading is berekend. Deze items hadden tenminste een factorlading van .50. De Cronbach's alfa bedroeg .92 (Egan & Perry, 2001). Dit geeft een hoge mate van betrouwbaarheid van de schaal aan. In de huidige studie was de Cronbach's alfa voor de subschaal 'gendertypische druk vanuit vrienden' .70 en dit duidde op een voldoende betrouwbaarheid. Voor de subschaal 'gendertypische druk vanuit ouders' was dit .85 en dit duidde op een goede betrouwbaarheid. Ten slotte was dit voor de subschaal 'gendertypische druk vanuit zichzelf' .75 en dit duidde op een goede betrouwbaarheid (COTAN, 2009).

Bij de vragenlijst 'Felt pressure towards masculinity/femininity' was het niet nodig om een vraag te hercoderen. Een hoge gemiddelde score op de subschalen hield in dat jongvolwassenen veel gendertypische druk ervaren vanuit hun omgeving en zichzelf. Theoretisch gezien was een gemiddelde score van '5' de hoogst haalbare score. Een lage gemiddelde score hield in dat jongvolwassenen weinig gendertypische druk ervaren vanuit hun omgeving en zichzelf. Theoretisch gezien was een gemiddelde score van '1' de laagst haalbare score.

Meetinstrumenten Typische Genderidentiteit

Binnen de vragenlijst 'Identity males/females' (zelf ontwikkelde vragenlijst door CARE team ASU) kon een jongvolwassene aangeven welke beschrijving op hem of haar van toepassing was. Hierbij werd aangegeven hoe mannelijk of vrouwelijk iemand zichzelf had beoordeeld. Voor de mannelijke subschaal waren er vier beschrijvingen en voor de vrouwelijke subschaal drie beschrijvingen. Deze beschrijvingen zijn beantwoord op een 3-punts Likertschaal met als antwoordmogelijkheden 'nee', 'soms' en 'ja'. Een voorbeeldbeschrijving voor de mannen was 'mannelijke man'. Een voorbeeldbeschrijving voor de vrouwen was 'meisje-meisje'.

Bij de mannelijke subschaal van de vragenlijst 'Identity males/females' zijn de items 2) vrouwelijke man, 3) metroseksueel en 4) androgyn hergecodeerd. Bij de vrouwelijke subschaal zijn de items 1) tomboy en 3) androgyn hergecodeerd.

Een hoge gemiddelde score op deze vragenlijst hield in dat jongvolwassenen aangaven een typische genderidentiteit te bezitten. Theoretisch gezien was een gemiddelde score van '3' de hoogst haalbare score. Een lage gemiddelde score hield in

dat jongvolwassenen zichzelf beoordeelden met een atypische genderidentiteit. Theoretisch gezien was een gemiddelde score van '1' de laagst haalbare score.

In de huidige studie was de Cronbach's alfa voor de mannelijke subschaal .02 en dit duidde op een onvoldoende betrouwbaarheid en voor de vrouwelijke subschaal was dit - .70 en dit duidde op een voldoende betrouwbaarheid (COTAN, 2009). Dit komt door het geringe aantal items.

Beschrijving van Analyse

In dit onderzoek zijn hiërarchische multiële regressieanalyses uitgevoerd. Er kon door middel van een hiërarchische regressieanalyse antwoord gegeven worden op deelvraag 1: *'In hoeverre is de mate van druk vanuit vrienden gerelateerd aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten en is deze relatie anders bij mannen dan bij vrouwen?'*, deelvraag 2: *'In hoeverre is de mate van druk vanuit ouders gerelateerd aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten en is deze relatie anders bij mannen dan bij vrouwen?'* en deelvraag 3: *'In hoeverre is de mate van druk vanuit zichzelf gerelateerd aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten en is deze relatie anders bij mannen dan bij vrouwen?'* Voor deelvraag 4 is een multiële regressieanalyse uitgevoerd. Deze deelvraag luidt: *'Welke predictor van druk ('druk vanuit zichzelf', 'druk vanuit vrienden' of 'druk vanuit ouders') is het meest gerelateerd aan het bezitten van een typische genderidentiteit?'* In eerste instantie is er gekeken naar de toetsing van de assumpties voor de regressieanalyse op het gebied van een normaalverdeling, lineariteit, homoscedastiteit, multicollineariteit en bivariate uitbijters. Er bleken enkele uitbijters te zijn die de resultaten beïnvloedden; deze zijn daarom uit de dataset gehaald. Daarna zijn de variabelen 'gendertypische druk vanuit ouders', 'gendertypische druk vanuit vrienden', 'gendertypische druk vanuit zichzelf' en 'typische genderidentiteit' aangemaakt. De predictoren zijn gecentreerd om multicollineariteit te voorkomen. Voor de deelvragen één, twee en drie is er vervolgens een interactieterm aangemaakt tussen de verschillende soorten ervaren druk en sekse. Met deze nieuwe variabele is vervolgens de hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd. Hierbij zijn de hoofdeffecten van 'gendertypische druk vanuit omgeving en zichzelf' en de moderator 'sekse' op 'typische genderidentiteit' toegevoegd in blok 1. In het tweede blok is het interactie-effect toegevoegd tussen 'gendertypische druk vanuit omgeving en zichzelf' en 'sekse'. Deze analyse is apart uitgevoerd voor 'gendertypische druk vanuit zichzelf', 'gendertypische druk vanuit ouders' en 'gendertypische druk vanuit vrienden' om gendertypisch gedrag te vertonen. Voor deelvraag vier is een multiële regressieanalyse uitgevoerd, waarbij in 1 blok de variabelen 'gendertypische druk vanuit zichzelf', 'gendertypische druk vanuit ouders' en 'gendertypische druk vanuit vrienden' zijn toegevoegd.

Resultaten

Data-inspectie

Er zijn een aantal assumpties waar een hiërarchische regressieanalyse aan behoort te voldoen, zoals een normale verdeling bij de typische genderidentiteit en de verschillende vormen van gendertypische druk, lineariteit, homoscedastiteit, amper tot geen multicollineariteit en zo min mogelijk bivariate uitbijters (Allen & Bennett, 2010). Allereerst bleek dat de variabelen 'gendertypische druk vanuit ouders' en 'gendertypische druk vanuit vrienden' niet normaal verdeeld waren. Ook waren de scores op de variabele 'typische genderidentiteit' niet normaal verdeeld. Daarentegen bleek de variabele 'gendertypische druk vanuit zichzelf' wel normaal verdeeld. Verder is er voor alle variabelen van 'gendertypische druk vanuit omgeving en zichzelf' wel voldaan aan de assumptie van lineariteit en homoscedasticiteit. Daarnaast was er voor de drie vormen van gendertypische druk geen sprake van ernstige multicollineariteit (Allen & Bennet, 2010).

Beschrijvende Statistieken

Er zijn correlaties berekend om te toetsen of er een significante samenhang bestond tussen 'typische genderidentiteit' en 'gendertypische druk vanuit zichzelf', 'gendertypische druk vanuit ouders' en 'gendertypische druk vanuit vrienden' (zie Tabel 1). De resultaten uit een Pearson correlatie toonden aan dat 'gendertypische druk vanuit vrienden', in vergelijking met 'gendertypische druk vanuit zichzelf' en 'gendertypische druk vanuit ouders', mogelijk het meest samenhangt met een 'typische genderidentiteit'. Dit bleek uit het gegeven dat de positieve correlatie 'gendertypische druk vanuit vrienden' met 'typische genderidentiteit' het grootst was.

De resultaten uit tabel 1 gaven aan dat 'gendertypische druk vanuit zichzelf', 'gendertypische druk vanuit ouders' en 'gendertypische druk vanuit vrienden' gerelateerd zijn aan het bezitten van een typische genderidentiteit.

Met betrekking tot het sekseverschil in het ervaren van gendertypische druk, bleek uit de t-toets, dat mannen vanuit zichzelf een hogere mate van gendertypische druk ervoeren dan vrouwen ($t(294.80) = -9.36, p = <.001$). Voor 'gendertypische druk vanuit ouders' was er geen significant verschil te zien tussen mannen en vrouwen ($t(386) = -.16, p = .87$). 'Gendertypische druk vanuit vrienden' gaf een significant verschil aan tussen mannen en vrouwen ($t(387) = -9.41, p = <.001$). Mannen ervoeren een hogere mate van 'gendertypische druk vanuit vrienden' dan vrouwen.

Met betrekking tot het sekseverschil in het bezitten van een typische genderidentiteit wezen de resultaten uit de t-toets dat er een significant verschil was tussen mannen en vrouwen ($t(385) = -7.74, p = <.001$). Mannen bleken een hogere mate van een typische genderidentiteit te bezitten dan vrouwen.

Tabel 1

Correlatiematrix Gendertypische Druk vanuit Zichzelf, Gendertypische Druk vanuit Ouders, Gendertypische Druk vanuit Vrienden en Typische Genderidentiteit inclusief Beschrijvende Statistieken

	Typische gender- Identiteit	Gendertypische druk vanuit zichzelf	Gendertypische druk vanuit ouders	Gendertypische druk vanuit vrienden	Totaal <i>M (SD)</i>	Range
Typische genderidentiteit	1.00	.19**/-.04/.09	.17**/.11/.23**	.28**/.08/.20**	2.55 (.47)/ 2.74 (.34)/ 2.42 (.50)	1.00 – 3.00
Gendertypische druk vanuit zichzelf	.19**/ -.04/.09	1.00	.00	.51**	2.90 (.85)/ 3.35 (.88)/ 2.59 (.67)	1.00 – 5.00
Gendertypische druk vanuit ouders	.17**/ .11/.23**	.00	1.00	.66**	2.06 (.82)/ 2.06 (.83)/ 2.05 (.77)	1.00 – 5.00
Gendertypische druk vanuit vrienden	.28**/ .08/.20**	.51**	.66**	1.00	2.40 (.55)/ 2.64 (.58)/ 2.16 (.52)	1.00 – 5.00

Noot. * $p < .05$, ** $p < .01$. De eerste correlatie is voor de gehele steekproef, de tweede correlatie is voor mannen en de derde correlatie is voor vrouwen. Hetzelfde geldt voor de kolom *M (SD)*.

Moderatie van Relatie Tussen Gendertypische Druk Vanuit Omgeving en Zichzelf en een Typische Genderidentiteit

Gendertypische Druk Vanuit Zichzelf

In tabel 2 zijn de resultaten weergegeven van een hiërarchische multiële regressieanalyse. Uit deze tabel was naar voren gekomen dat 'gendertypische druk vanuit zichzelf' niet significant gerelateerd was aan een typische genderidentiteit. Wanneer er wordt gekeken naar de relatie tussen gender en typische genderidentiteit, kan er worden opgemaakt dat deze relatie significant was voor sekse. De predictor 'gendertypische druk vanuit zichzelf' samen met de predictor 'gender' verklaarden 12% van de variantie in het bezitten van een typische genderidentiteit. Dit wordt gezien als een medium effect (Field, 2014).

Gendertypische Druk Vanuit Ouders

Tabel 2 liet zien dat een hoge mate van 'gendertypische druk vanuit ouders' significant gerelateerd was aan een hoge mate van typische genderidentiteit. De relatie tussen gender en typische genderidentiteit was tevens significant voor sekse. De predictor 'gendertypische druk vanuit ouders' samen met de predictor 'gender' verklaarden 15% van de variantie in het bezitten van een typische genderidentiteit. Dit wordt gezien als een medium effect (Field, 2014).

Gendertypische Druk Vanuit Vrienden

Uit tabel 2 kwam naar voren dat een hoge mate van 'gendertypische druk vanuit vrienden' significant gerelateerd was aan een hoge mate van typische genderidentiteit. De relatie tussen gender en typische genderidentiteit was eveneens significant voor sekse. De predictor 'gendertypische druk vanuit vrienden' samen met de predictor 'gender' verklaarden 14% van de variantie in het bezitten van een typische genderidentiteit. Dit wordt gezien als een medium effect (Field, 2014).

Gendertypische Druk Vanuit Zichzelf, Vanuit Ouders en Vanuit Vrienden met Typische Genderidentiteit

Uit de multiële regressieanalyse bleek dat een hoge mate van gendertypische druk vanuit ouders en vanuit vrienden significant gerelateerd was aan een hoge mate van typische genderidentiteit; 'gendertypische druk vanuit zichzelf' was niet significant gerelateerd. Kijkend naar gendertypische druk vanuit ouders en vrienden bleek dat 'gendertypische druk vanuit ouders' de hoogste bèta had, zie tabel 3. Samenvattend houdt dit in dat 'gendertypische druk vanuit ouders' de grootste voorspeller was van een hoge mate van typische genderidentiteit bij jongvolwassenen.

Moderator Sekse

Uit de resultaten bleek dat de interactieterm van de predictoren 'gendertypische druk vanuit zichzelf', 'gendertypische druk vanuit ouders' en 'gendertypische druk vanuit vrienden' niet significant was, zie tabel 2. Dit houdt dus in dat de relaties tussen 'gendertypische druk vanuit zichzelf en de omgeving' met betrekking tot een typische genderidentiteit niet anders waren voor mannen dan voor vrouwen.

Tabel 2

Regressiecoëfficiënten Gendertypische Druk vanuit Omgeving en Zichzelf, Gender en Interactie-effect op Typische Genderidentiteit

	Gendertypische druk											
	Typische genderidentiteit (1)				Typische genderidentiteit (2)				Typische genderidentiteit (3)			
	B	SE	B	ΔR^2	B	SE	B	ΔR^2	B	SE	β	ΔR^2
Stap 1												
Constante	2.42	.03		.12**	2.42	.03		.15**	2.44	.03		.14**
Gendertypische druk	.02	.03	.04		.10	.03	.17**		.12	.04	.16*	
Gender	.31	.05	.33**		.33	.04	.35**		.26	.05	.28**	
Stap 2												
Constante	2.44	.03		.01	2.42	.03**		.01	2.46	.03**		.01
Gendertypische druk	.07	.04	.12		.15	.04	.25**		.19	.06	.24**	
Gender	.31	.05	.33**		.32	.04	.34**		.27	.05	.29**	
Interactie-effect	-.08	.06	-.11		-.10	.06	-.12		-.14	.08	.12	
R^2 totaal	.13				.16				.15			

Noot. Afhankelijke variabele: Typische genderidentiteit. * $p < .01$, ** $p < .001$. (1) is de relatie tussen gendertypische druk vanuit zichzelf en typische genderidentiteit, (2) is de relatie tussen gendertypische druk vanuit ouders en typische genderidentiteit, (3) is de relatie tussen gendertypische druk vanuit vrienden en typische genderidentiteit.

Tabel 3

Regressiecoëfficiënten Gendertypische Druk vanuit Zichzelf, Gendertypische Druk vanuit Ouders en Gendertypische Druk vanuit Vrienden op Typische Genderidentiteit

	Gendertypische druk											
	Typische genderidentiteit (1)				Typische genderidentiteit (2)				Typische genderidentiteit (3)			
	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2
Stap 1				.08**				.08**				.08**
Gendertypische druk	.01	.04	.02		.17	.07	.23**		.14	.06	.20**	
R^2 totaal	.08											

Noot. Afhankelijke variabele: Typische genderidentiteit.* $p < .05$, ** $p < .01$. (1) is de relatie tussen gendertypische druk vanuit zichzelf en typische genderidentiteit, (2) is de relatie tussen gendertypische druk vanuit ouders en typische genderidentiteit, (3) is de relatie tussen gendertypische druk vanuit vrienden en typische genderidentiteit.

Conclusie en Discussie

Het doel van de huidige studie was om te onderzoeken of een hoge mate van gendertypische druk die jongvolwassenen ervaren vanuit zichzelf en de omgeving is gerelateerd aan een hoge mate van een typische genderidentiteit, waarbij ook was onderzocht of deze relatie sterker is voor mannen dan voor vrouwen. Er werd verwacht dat de gendertypische druk vanuit vrienden het meest gerelateerd is aan een hoge mate van een typische genderidentiteit. Uit de huidige studie kwam naar voren dat er geen relatie was tussen de gendertypische druk vanuit zichzelf en het bezitten van een typische genderidentiteit. Uit de resultaten bleek dat een hoge mate van gendertypische druk vanuit ouders en vanuit vrienden gerelateerd was aan een meer typische genderidentiteit. Deze relatie was voor mannen en vrouwen hetzelfde. Gendertypische druk die jongvolwassenen vanuit ouders ervaarden, hing het meeste samen met het bezitten van een typische genderidentiteit.

Relatie Gendertypische Druk Vanuit Zichzelf en Typische Genderidentiteit

De hypothese dat de mate van gendertypische druk vanuit zichzelf gerelateerd was aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten moest worden verworpen, omdat er geen relatie was tussen gendertypische druk vanuit zichzelf en het bezitten van een typische genderidentiteit. Doordat er geen relatie was tussen gendertypische druk vanuit zichzelf en een typische genderidentiteit, moest ook de tweede hypothese, dat deze relatie sterker was voor mannen dan voor vrouwen, worden verworpen. Dit is niet passend bij de literatuur die eerder was gevonden. Een verklaring hiervoor kon wellicht worden gegeven door Bandura (1969) en Mischel (1966). Volgens Bandura (1969) en Mischel (1966) ontstaat een typische genderidentiteit onder druk van beloning van het gewenste- (gendertypisch gedrag) en bestraffing van ongewenst gedrag (gender atypisch gedrag). Deze beloningen en bestraffingen ervaren jongvolwassenen vanuit de omgeving en niet vanuit zichzelf.

Relatie Gendertypische Druk Vanuit Ouders en Typische Genderidentiteit

De hypothese dat de mate van gendertypische druk vanuit ouders gerelateerd is aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten kon worden aangenomen. De tweede hypothese dat deze relatie voor mannen sterker is dan voor vrouwen moet worden verworpen, aangezien de relatie hetzelfde is voor mannen als voor vrouwen. Dit is niet passend bij de literatuur die eerder was gevonden. Dit kan worden verklaard doordat ouders dezelfde druk uitoefenen op mannen en vrouwen en dit hetzelfde effect heeft op mannen en vrouwen (Alanko et al., 2009). Uit onderzoek bleek ook dat gendertypische druk vanuit ouders geen verschil laat zien tussen mannen en vrouwen, omdat zowel mannen als vrouwen aangaven dat ze zijn afgewezen door ouders

wanneer ze gender atypisch gedrag vertoonden (Landolt, Bartholomew, Saffrey, Oram, & Perlman, 2004). Uit onderzoek bleek tevens dat gender atypisch gedrag was gerelateerd aan negatieve ouderrelaties voor mannen en vrouwen (McConaghy & Silove, 1992).

Relatie Gendertypische Druk Vanuit Vrienden en Typische Genderidentiteit

De hypothese dat de mate van gendertypische druk vanuit vrienden gerelateerd is aan de mate waarin jongvolwassenen een typische genderidentiteit bezitten kon worden aangenomen. De tweede hypothese dat deze relatie voor mannen sterker is dan voor vrouwen moet worden verworpen, aangezien de relatie hetzelfde is voor mannen als voor vrouwen. Dit is niet passend bij de literatuur die eerder was gevonden. Gender-atypisch gedrag wordt eerder afgekeurd en levert vaker negatieve reacties op vanuit vrienden, maar dit blijkt niet verschillend te zijn voor mannen of vrouwen (Crick & Dodge, 1994; Thomas & Blakemore, 2012). Brown (1986) bevestigt dat gendertypische druk vanuit vrienden in de adolescentie toeneemt, maar tevens komt in zijn onderzoek naar voren dat hierbij geen sekseverschillen zijn op te merken (Brown, 1986). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat er subtiele verschillen zijn op diverse gebieden tussen mannen en vrouwen in het uitdragen van gendertypische druk vanuit vrienden, echter zijn deze verschillen niet significant waardoor er geen daadwerkelijk sekseverschil kan worden vastgesteld (Vantieghem & van Houtte, 2015).

Relatie Gendertypische Druk Vanuit Zichzelf en de Omgeving en Typische Genderidentiteit

De derde hypothese die stelde dat gendertypische druk vanuit vrienden het meest gerelateerd zou zijn aan een typische genderidentiteit moest worden verworpen, omdat gendertypische druk vanuit ouders het sterkst gerelateerd was aan een typische genderidentiteit. Het leek aanvankelijk meer voor de hand liggend dat gendertypische druk vanuit vrienden het meest gerelateerd zou zijn aan een typische genderidentiteit van jongvolwassenen, aangezien onderzoek uitwijst dat vrienden in vergelijking met ouders de meeste invloed hebben op de emotionele ontwikkeling van jongvolwassenen en deze emotionele ontwikkeling nauw samenhangt met de ontwikkeling van een genderidentiteit (Hay & Ashman, 2003). Echter kan er geconcludeerd worden dat ouders blijkbaar een belangrijkere rol speelden dan verwacht. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat ervaringen in de vroege kindertijd een grote rol spelen in het socialisatieproces van kinderen (Witt, 1997). De opvoeding vanuit ouders zou volgens de Witt (1997) een blauwdruk zijn voor het latere leven. Daarbij zouden jongvolwassenen zich mogelijk minder laten beïnvloeden door hun vrienden (Chaplin et al., 2005; Witt, 1997).

Beperkingen

In de afgelopen jaren is er weinig onderzoek gedaan naar het tot stand komen van een typische genderidentiteit bij jongvolwassenen tussen de 18 en 25 jaar. Positief is dat dit onderzoek nieuwe kennis heeft opgeleverd over een eventuele relatie tussen gendertypische druk vanuit zichzelf en vanuit de omgeving en het bezitten van een typische genderidentiteit bij jongvolwassenen. Een ander positief kenmerk van het onderzoek was de grote hoeveelheid aan vragen in de online enquête. Middels verschillende vragenlijsten zijn namelijk alle aspecten van gendertypische druk (vanuit zichzelf en vanuit de omgeving) in relatie met het bezitten van een typische genderidentiteit aan de orde gekomen. Hierdoor was het onderzoek vollediger en meer betrouwbaar.

Er waren echter ook enkele beperkingen aan het onderzoek. De eerste beperking had betrekking op het feit dat dit een correlationeel onderzoek was en geen longitudinaal onderzoek. Hierdoor kon er niets worden gezegd over oorzaak-gevolg en over de richting van de effecten; leidt gendertypische druk tot een typische genderidentiteit of lokt een bepaalde identiteit een bepaalde druk uit bij de omgeving? Een andere beperking is dat zowel de predictor als de afhankelijke variabelen zijn gemeten door zelfrapportage, waardoor er sprake was van subjectiviteit. Daarnaast kan dergelijke zelfrapportering als gevolg van gedeelde methodevariantie aanleiding geven tot overschatting van de associatie tussen de onderzoeksvariabelen (van Ruysseveldt & van Dijke, 2011). Ook zaten er enkele bivariante uitbijters in de dataset. Deze zijn, voordat de analyses zijn uitgevoerd, uit de dataset verwijderd. Doordat deze bivariante uitbijters zijn verwijderd uit de dataset, miste het onderzoek relevante informatie van participanten.

Binnen de vragenlijsten waren tevens beperkingen te vinden. De validiteit van de vragenlijst 'Identity males/females' kon niet worden beoordeeld, omdat dit instrument niet eerder is gebruikt in een onderzoek. Hierdoor was het niet duidelijk of er is gemeten wat het onderzoek beoogde te meten. Echter valt dit te weerleggen vanwege het feit dat er nog niet eerder een dergelijke vragenlijst is ontwikkeld. Hierdoor is het logisch dat bovengenoemde vragenlijst niet eerder is gebruikt. Ten slotte was de betrouwbaarheid van de mannelijke subschaal van de vragenlijst 'Identity males/females' onvoldoende.

De laatste beperking was de wijze van steekproeftrekking. Doordat er sprake was van een selecte gemakssteekproef is de steekproef niet representatief voor de populatie (Neuman, 2014). De verdeling van het opleidingsniveau binnen de steekproef was niet evenredig aan de verdeling binnen de populatie. Binnen de steekproef waren de MBO-studenten namelijk in de meerderheid. Deze meerderheid was waarschijnlijk tot stand gekomen doordat het onderzoek door WO-studenten werd uitgevoerd.

Suggesties Vervolgonderzoek

Uit de gegevens van het onderzoek bleek dat de verklaarde variantie van de gendertypische druk vanuit zichzelf en vanuit de omgeving laag was. Dit impliceerde dat de gendertypische druk vanuit zichzelf en vanuit de omgeving weinig voorspelde met betrekking tot het bezitten van een typische genderidentiteit. Vervolgonderzoek naar eventuele voorspellers voor het bezitten van een typische genderidentiteit zou nieuwe informatie kunnen opleveren. Een voorspeller voor het bezitten van een typische genderidentiteit zou 'tv-commercials' kunnen zijn. Tv-commercials zorgen er namelijk voor dat reeds gevormde gedachten over gendertypische gedragingen worden versterkt (Lopukhova, 2015). Mogelijk heeft dit effect op de gendertypische druk die jongvolwassenen ervaren in het bezitten en uiten van een typische genderidentiteit. Daarnaast zou er specifiekere gekeken kunnen worden naar gendertypische druk vanuit ouders in het bezitten van een typische genderidentiteit. Aangezien deze predictor een belangrijkere rol speelt dan verwacht, zou er bijvoorbeeld gekeken kunnen worden naar de opvoedingsstijl van ouders/opvoeders in relatie met het bezitten van een typische genderidentiteit.

Daarnaast zou vervolgonderzoek kunnen uitwijzen of er andere variabelen zijn die als moderator een werkend effect hebben op de onderzochte relatie tussen gendertypische druk en een typische genderidentiteit van jongvolwassenen. Een voorbeeld van een eventuele moderator zou cultuur en/of woonplaats kunnen zijn. Mogelijk zou gendertypische druk anders kunnen worden ervaren door jongvolwassenen wanneer er sprake is van verschillende normen en waarden gerelateerd aan cultuur en/of opgroeien in bijvoorbeeld een dorp of stad.

Eindconclusie

Uit de huidige studie is gebleken dat gendertypische druk vanuit ouders het sterkst gerelateerd was aan een typische genderidentiteit. Typische genderidentiteit is een begrip wat voor velen onbekend is. Mogelijk zou psycho-educatie voor ouders ingezet kunnen worden, zodat kennis over het tot stand komen van een typische genderidentiteit vergroot wordt. Ook zullen ouders zich hierdoor bewuster zijn van de invloed die zij hebben op deze processen bij jongvolwassenen. Ten slotte kan dit leiden tot meer vaardigheden van ouders in de omgang met jongvolwassenen. Omdat ouders tijdens de vroege kindertijd al zorgen voor de blauwdruk bij hun kinderen, is er gekeken naar een interventie bij het Nederlands Jeugd Instituut. Echter is er geen interventie te vinden waarbij ouders en/of kinderen meer informatie krijgen over het tot stand komen van een typische genderidentiteit. Tot op heden zijn er in deze databank alleen interventies te vinden waarbij seksuele diversiteit bespreekbaar en meer geaccepteerd wordt.

Literatuurlijst

- Allen, P., & Bennett, K. (2010). *SPSS Statistics version 22: A Practical Guide*. Melbourne: Cengage Learning Australia Pty Limited.
- Alanko, K., Santtila, P., Witting, K., Varjonen, M., Jern, P., Johansson, A., Sandnabba, N. K. (2009). Psychiatric symptoms and same-sex sexual attraction and behavior in light of childhood gender atypical behavior and parental relationships. *Journal of Sex Research, 46*(5), 494-504.
doi:10.1080/00224490902846487
- Archer, S. L. (1989). Gender differences in identity development: Issues of process, domain and timing. *Journal of Adolescence, 12*, 117-138. doi:10.1016/0140-1971(89)90003-1
- Bandura A. (1969). *Handbook of socialization theory and research*. Chicago: Rand McNally.
- Blakemore, J. E. O. (2003). Children's beliefs about violating gender norms: Boys shouldn't look like girls, and girls shouldn't act like boys. *Sex Roles, 48*, 411- 419.
doi:10.1023/A:1023574427720
- Brown, B. B. (1986). Perceptions of peer pressure, peer conformity dispositions and self-reported behavior among adolescents. *Developmental Psychology, 22*(4), 521-530.
doi:10.1037/0012-1649.22.4.521
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review, 106*, 676-713. doi:10.1037/0033-295X.106.4.676
- Carver, P. R., Yunger, J. L., & Perry, D. G. (2003). Gender identity and adjustment in middle childhood. *Sex Roles, 49*, 95-109. doi:10.1023/A:1024423012063
- Chaplin, T. M., Cole, P. M., & Zahn-Waxler, C. (2005). Parental socialization of emotion expression: Gender differences and relations to child adjustment. *Emotion, 5*(1), 80-88. doi:10.1037/1528-3542.5.1.80
- Cohen-Kettenis, P. T., Owen, A., Kaijser, V. G., Bradley, S. J., & Zucker, K. J. (2003). Demographic characteristics, social competence and behavior problems in children with gender identity disorder: A cross-national, cross-clinic comparative analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology, 31*, 1-15. doi:10.1023/A:1021769215342
- COTAN. (2009). *Beoordelingssysteem voor de kwaliteit van tests*. Commissie Testaangelegenheden Nederland van het Nederlands Instituut van Psychologen/NIP. Beschikbaar via www.psynip.nl.
- Crick, N. R., & Dodge, K. A. (1994). A review and reformulation of social information processing mechanisms in children's social adjustment. *Psychological Bulletin, 115*, 74-101. doi:10.1037/0033-2909.115.1.74
- Di Ceglie, D. (2002). Gender identity disorder in young people. *Advances in Psychiatric*

- Treatment*, 6, 458–466. doi:10.1192/apt.6.6.458
- Di Ceglie, D. (2009). Engaging young people with atypical gender identity development in therapeutic work: A developmental approach. *Journal of Child Psychotherapy*, 35, 3-12. doi:10.1080/00754170902764868
- Egan, S. K., & Perry, D. G. (2001). Gender identity: A multidimensional analysis with implications for psychosocial adjustment. *Developmental Psychology*, 37(2), 451–463. doi:10.1037//0012-1649.37.4.451
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York: Norton
- Field, A. (2014). *Discovering Statistics using IBM SPSS statistics* (4th edition). London: Sage.
- Galambos, N. L., Almeida, D. M., & Petersen, A. C. (1990). Masculinity, femininity, and sex role attitudes in early adolescence: Exploring gender intensification. *Child Development*, 61, 1905-1914. doi:10.1111/j.1467-8624.1990.tb03574.x
- Hay, I., & Ashman, A. F. (2003). The Development of Adolescents' Emotional Stability and General Self-Concept: The interplay of parents, peers, and gender. *International Journal of Disability, Development, and Education*, 50(1), 78-91. doi:10.1080/1034912032000053359
- Jewell, J. (2014). Relations among gender typicality, peer relations, and mental health during early adolescence. *Social Development*, 23, 137–156. doi:10.1111/sode.12042
- Kagan, J. (1964). *Review of child development research*. New York: Russell Sage.
- Kohlberg, L. (1966). *The development of sex differences*. Stanford: Stanford University Press.
- Landolt, M. A., Bartholomew, K., Saffrey, C., Oram, D., & Perlman, D. (2004). Gender nonconformity, childhood rejection, and adult attachment: A study of gay men. *Archives of Sexual Behavior*, 33, 117–128. doi:10.1023/B:ASEB.0000014326.64934.50
- Liao, L. M., Audi, L., Magritte, E., Meyer-Bahlburg, H. F., & Quigley, C. A. (2012). Determinant factors of gender identity: A commentary. *Journal of Pediatric Urology*, 8(6), 597-601. doi:10.1016/j.jpuro.2012.09.009
- Lopukhova, O.G. (2015). The impact of gender images in commercials on the self-consciousness of adolescents. *Psychology in Russia: State of the Art*, 8(1), 100-111. doi:10.11621/pir.2015.0109
- Lueptow, L. B., Garovic-Szabo, L., & Lueptow, M. B. (2001). Social change and the persistence of sex typing. *Social Forces*, 80, 1-36. doi:10.1353/sof.2001.0077

- Lytton, H., & Romney, D. M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, *109*, 267–296. doi:10.1037/0033-2909.109.2.267
- Martin, C. L., & Fabes, R. A. (2001). The stability and consequences of young children's same-sex peer interactions. *Developmental Psychology*, *37*(3), 431-446. doi:10.1037//0012-1649.37.3.431
- McConaghy, N., & Silove, D. (1992). Do sex-linked behaviors in children influence relationships with their parents? *Archives of Sexual Behavior*, *21*, 469–479. doi:10.1007/BF01542271
- Mischel, W. (1966). *The development of sex differences*. Stanford: Stanford University Press.
- Neuman, W.L. (2014). *Understanding Research*. Pearson Education, Inc.
- Pauletti, R. E., Cooper, P. J., Aults, C. D., Hodges, E. V. E., & Perry, D. G. (2015). Sex differences in preadolescents' attachment strategies: Products of harsh environments or of gender identity? *Social Development*. Advance online publication. doi:10.1111/sode.1214
- Ruyseveld, J. van., & Dijke, M. van. (2011). When does workload promote workplace learning opportunities and when does workload hinder workplace learning opportunities? *Gedrag & Organisatie*, *25*, 28-44. doi:10.1016/j.jvb.2011.03.003
- Santor, D. A., Messervey, D., & Kusumakar, V. (2000). Measuring peer pressure, popularity, and conformity in adolescent boys and girls: predicting school performances, sexual attitudes, and substance abuse. *Journal of Youth and Adolescence*, *29*(2), 163–182. doi:0047-2891/00/0400-0163\$18.00/0
- Smith, T. E., & Leaper, C. (2005). Self-perceived gender typicality and the peer context during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, *16*, 91-103.
- Spence, J.T. & Hall, S.K. (1996). Children's gender-related self-perceptions, activity preferences, and occupational stereotypes: A test of three models of gender constructs. *Sex Roles*, *35*, 659-691.
- Spence, J. T., Helmreich, R., & Stapp, J. (1975). Ratings of self and peers on sex role attributes and their relation to self-esteem and conceptions of masculinity and femininity. *Journal of Personality and Social Psychology*, *32*, 29-39. doi:10.1037/h0076857
- Sokol, J. T. (2009). Identity development throughout the lifetime: An examination of Eriksonian theory. *Graduate Journal of Counseling Psychology*, *14*, 139-148.
- Steensma, T. D., Kreukels, B. P. C., de Vries, A. L. C., & Cohen-Kettenis, P. T. (2013). Gender identity development in adolescence. *Hormones and Behavior*, *64*(2), 288-297. doi:10.1016/j.yhbeh.2013.02.020
- Tenenbaum, H. R., & Leaper, C. (2003). Parent-child conversations about science: The

- socialization of gender inequities? *Developmental Psychology*, 39, 34-47.
doi:10.1037/0012-1649.39.1.34
- Thomas, R. N., & Blakemore, J. E. O. (2012). Adults' attitudes about gender nonconformity in childhood. *Archives of Sexual Behavior*, 42, 399-412.
doi:10.1007/s10508-012-0023-7
- Tolman, D. L., Striepe, M. I., & Harmon, T. (2003). Gender matters constructing a model of adolescent sexual health. *The Journal of Sex Research*, 40, 4-12.
doi:10.1080/00224490309552162
- Vantieghem, W., & Van Houtte, M. (2015). Are girls more resilient to gender-conformity pressure? The association between gender-conformity pressure and academic self-efficacy. *Sex Roles*, 73, 1-15. doi:10.1007/s11199-015-0509-6
- Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?: Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma
- Witt, S.D. (1997). Parental influence on children's socialization to gender roles. *Adolescence*, 32 (126), 253-260.
- Zucker, K. J., & Bradley, S. J. (1995). *Gender identity disorder and psychosexual problems in children and adolescents*. New York: Guilford